

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1008 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Ilxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
Shermatova Yakut Sabirovna	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
Turdiyeva Zilola Jalilovna	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
Xalikova Umida Mirovna	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
Kushakova Gulnora Egamkulovna	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
Normurodova Gulnora Ikromovna	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
Jurakulova Dildora Ziyadullayevna	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
Kazakova Saxiba Abdurayimovna	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
Ziyayev Adxamjon	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
Jo'rayeva Nozima Nozim qizi	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
Ashirova Sojida Baxromovna	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
Bekchanova Kuvanch Roximovna	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
Kambarov Kozimjon Ibragimovich	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
Sadikova Umida Botirovna	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
Raximova Faridabonu Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
Raximova Mushtariy Alisher qizi	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
Zoxidov Jahongir Botirxonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
Teshabayeva Oyguil Fazliddinovna	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
M. R. Sultonova	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmirza Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Bauirjan Seytgalievich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhaxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish .	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov Abdiqodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyni "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirlijeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat shafatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimldjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetentsiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyeвна, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabdjnov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdaliev Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqitirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari	579
<i>Asrarchanova E'tibor Abduvahob qizi</i>	
Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari	582
<i>Xojiakbarova Dildora Abdug'afforovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari.....	586
<i>Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi</i>	
Til ta'limining hozirgi holati.....	590
<i>Kushkarbekova Marjan Usenovna</i>	
Talabalarning ijodiy rivojlanishida kretivlikning asosiy yo'nalishlari	593
<i>Alimova Gulchehra Qobilovna</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati.....	596
<i>Safarova M. A.</i>	
Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	600
<i>Venera Allashova Tanirberdievna</i>	
Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред.....	602
<i>Karimbayev Atabek Merdanovich</i>	
Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari	606
<i>Xolmurodova D. K., Safarova N. S.</i>	
Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	610
<i>Tursunbekova Nozima</i>	
Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	613
<i>Roziqov Normurod Elmonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	618
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi.....	622
<i>Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi</i>	
Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish	626
<i>Berdiyev Jamshid Baxriddinovich</i>	
18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari	631
<i>Djemilov Temur Rasimovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati.....	636
<i>Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi</i>	
Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri.....	641
<i>Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna</i>	
Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi.....	646
<i>Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li</i>	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	650
<i>Mirzayev Dilshod Xamidovich</i>	
Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli.....	654
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Yengil dizatriyalı bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari.....	658
<i>Pardayeva Muxlisa Furqat qizi</i>	
Ochilmagan bo'z qalblar hazor.....	662
<i>Eshpulatova Saodat Maxmatovna</i>	

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
Abdullayeva Charos Farkhodovna	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils	670
Ataullayev Fazliddin	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri	674
Bovanova Umida Abdurahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli	679
Bovanova Umida Abdurahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati	683
Eshmurodova Shirin Oybekovna	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari	686
Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li	
Talabalarda affilativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari	689
Omonova Nilufar Omon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni	694
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyeovich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish	698
Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi	702
Qurbonova Nafisa Saidjonovna	
Tárbiya párin oqítw arqalı oqíwshlardín kreativ qábiletin rawajlandırıw.....	706
Reymova Gulaim	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari	710
Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	714
Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
Sayfedinova Dildora Ikramiddinova	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun gosptal maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish	726
Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	730
Ibragimova Shoira Normuminovna	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
Tajimbetov Anvar Tengelbayevich	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli	743
Usmonova Kamola Erkinovna	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
X. A. Suyunova	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni	752
Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida	756
Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
<i>Абидова М. И., Абидова Д. М.</i>	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении	764
<i>Амитова Майисия Рахмателлаевна</i>	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках иностранного языка	767
<i>Гилязиева Насиба Михайловна</i>	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ ...	770
<i>Ислямова Сония Юнусовна</i>	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований	779
<i>У. Ш. Салимов</i>	
Innovatsiyalar va an'analar integratsiyasi asosida talabalarni ma'naviy ruhda tarbiyalashni takomillashtirish	784
<i>Usmonova Dilafruz Umirzoqovna</i>	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash samaradorligi	788
<i>Sharipov Ulug'bek Ibotovich</i>	
Texnologiya fanida raqamli ta'lim resurslari asosida amaliy ko'nikma va malakalarni rivojlantirish metodikasi	792
<i>X. Ch. Dusyorov, X. A. Qulmamatova, N. O. Shog'darov</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktab direktorlarining strategik boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirish tendensiyalari	796
<i>Itolmazova Gulzoda Qurbongeldiyevna</i>	
Sinfdan tashqari ishlar orqali boshlang'ich ta'lim o'quv jarayoniga sun'iy intellektni tatbiq etish metodikasi	800
<i>Nigmatullayeva Matluba Izatullo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida axborotga oid ko'nikmalarni shakllantirishda didaktik o'yinlarning roli	805
<i>Shononova Gulsanam Shavkat qizi</i>	
Masofaviy ta'lim sharoitida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish tajribasi	810
<i>Shukurov Mirshod Karim o'g'li, Sharipov Bahrom Bo'riyevich</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida innovatsion metodlarning sifatli ta'limdagi o'rni	816
<i>Jabbarova Zuhra Omondullayevna</i>	
Zamonaviy yondashuvlar asosida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish	819
<i>Bozozrova Adiba Xudayarovna</i>	
Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni olib borishda psixodiagnostik faoliyatning o'rni	823
<i>Odamova O'g'iljon Kenjayevna</i>	
Pedagogical and Psychological Possibilities of Technological Education in Developing Constructive Thinking in Early School Age	827
<i>Egamova Anbarjon Atanazarovna</i>	
Shaxsda empatiya shakllanishining yosh davrlar bo'yicha psixologik xususiyatlari	832
<i>Kurbanova Zaynab Jurakulovna</i>	
Voleybolchilarning tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	836
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich, Samatova Maftuna Sohib qizi</i>	
Oliygo'h talabalari o'rtasida basketbol sporti mashg'ulotlari orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari	840
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich, Husenova Norjona Umid qizi</i>	
Inson shaxsini shakllantirishda jamiyat tarbiyasining ahamiyati	844
<i>Normurodova Munisa Nuriddin qizi</i>	
Ikki tilli nutqda kod almashtirish hodisasining lingvistik, pragmatik va ijtimoiy funksiyalari	847
<i>Nurmamatova Zarifa Abdiraup qizi</i>	
Yosh kurashchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini shakllantirish metodikasi	850
<i>Nurullayev Abdixoliq Qaxxorovich</i>	

Jismoniy tarbiya murabbiylarining faoliyatini sport klublarida tashkil qilishning integrativ mexanizmlari didaktik-metodik yondashuvlar	853
O'rinov Oblaqul Jumayevich	
O'quvchilarning ta'lim olish jarayoniga zamonaviy o'qitish usullarining ta'siri	857
Ochilova Sarvinoz Bozor qizi	
Talabalarga Regbi-7 sport o'yinida himoya va hujum usullari hamda texnologiyalarini takomillashtirish	860
Ramazonova Gulmira G'olib qizi	
Oliy ta'limda siyosiy tafakkurni shakllantirishda sun'iy intellektning pedagogik modeli: nazariya va amaliyot uyg'unligi.....	863
Rasulev Bobirjon Atxamovich	
Boshlang'ich sinflar ta'lim tizimida kommunikativ ta'lim harakatlarini shakllantirishning tashkiliy-pedagogik shartlari	867
Shoira Rahimova Adilbekovna	
Raqamli texnologiyalar asosida talabalarning o'quv faoliyatini integrativ mexanizmlar orqali tashkil qilish va rivojlantirish.....	871
Sirojov Otajon Orifjonovich	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini mediata'lim resurslari vositasida rivojlantirish metodikasi	875
Suleymanova Ra'no Dustbekovna, Bekova Nilufar Aliboy qizi	
Nemis tilidan o'zbek tiliga tarjimada yuzaga keladigan lingvistik va kommunikativ qiyinchiliklar.....	881
Turamurodova Sevinch Anvarovna	
Globalashuv jarayonida ma'naviy-mafkuraviy mexanizmlarning estetik madaniyatda ifodalanishi	884
Xudayberdiyeva Xuriyat Karimberdiyevna	
Ta'limga kommunal xizmatlardan foydalanish madaniyatini olib kirishning dolzarbligi	888
Kodirova Kumushoy Farxodjon qizi	
Innovatsion yondashuvlar asosida ekologik ta'limni tashkil etish texnologiyalari	892
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
История, теоретические основы и современные направления развития вида спорта "кураш"	898
Дустов Дилмурод Каримович	
Совершенствование инновационных технологий через виды спортивной деятельности студентов педагогических высших учебных заведений.....	902
Турдиев Умиджон Камолiddинович	
Методика развития навыков самостоятельного обучения учащихся с помощью онлайн-образовательных платформ	906
Суяров Хуршид Бахриддинович	
Oliy o'quv yurtlari talabalari sport faoliyatining turli jihatlarida ta'lim innovatsiyalaridan foydalanish texnologiyalari	910
Turdiyev Umidjon Kamoliddinovich	
Роль оздоровительной аэробики в повышении физической подготовленности учащихся	914
Яхшиева Мехринигор Шавкатовна	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni tarkib toptirishning mazmuni (dastur, darsliklar tahlili) va vositalari.....	919
Begmatova Nasiba Safarbayevna	
Innovative Method for the Treatment of Chronic Periodontitis Using the "Geistlich Bio-Oss" Preparation..	923
Pardayev Xurshidjon Uralovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish samaradorligi.....	926
Mirjamolov Sirojiddin Xayriddinovich	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari	931
Tursunoy Yusupova	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni qo'g'irchoq teatri vositasida axloqiy-estetik sifatlarni shakllantirish.....	936
Zulayxo Nazarova, Musayeva Sayyora Erkaboy	

5-6 sinflarda matematika fanini o'qitishda mrt yondashuvini mblock v.5.4.3 dastur bilan takomillashtirish .	940
<i>Abduqodirova Patmaxon Tursunboevna, Moxinur Ruziyeva Mirzoulug'bek qizi</i>	
Kredit modul tizimida bo'lg'usi o'qituvchilarning muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	946
<i>Abdurasulova Shoira Kushakovna, Xaitqulova Gulrux Qaxramon qizi, Abdumo'minova Charos Baxodir qizi</i>	
Maktablarda matematikadan o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	950
<i>Absattarova Gulmira</i>	
Pedagogik jarayonda innovatsion texnologiyalarning roli va samaradorligi	953
<i>Akromova Nigora Erkinovna</i>	
Harakatga oid masalalarni yechish jarayonida jadvallardan foydalanishning samaradorligi	955
<i>Raximova Shoira Adilbekovna, Axmadjonova Lobar Otabek qizi</i>	
Matematika darslarida interfaol metodlarning ahamiyati	959
<i>Bekniyazova Nursulu</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	962
<i>Egamberdiyeva Yulduzxon Urinbayevna, Tojiboyeva Mo'nisaxon Umidbek qizi</i>	
Pedagogikaning mohiyati, vazifalari va ta'lim-tarbiyadagi zamonaviy yondashuvlar	965
<i>Ergasheva Dilnavoz Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	968
<i>Isayeva Umida Nig'matjanovna</i>	
Matematika fanini o'qitishda kompyuter texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati va uning pedagogik samaradorligi.....	970
<i>Mirzabaeva Malika</i>	
Bo'lajak energetik muhandislarni tayyorlashda yashil energetika ta'limini rivojlantirish	974
<i>Narimanov Baxodir Absalomovich</i>	
Modern Aspects of Epidemiological Issues in Periodontal Diseases Associated With the Consumption of Groundwater	977
<i>Nematova Farzona, Sankulov Jamshed Obloberdiyevich</i>	
Modern Insights Into the Epidemiology of Periodontal Diseases Linked to Groundwater Consumption.....	981
<i>Nematova Farzona, Sankulov Jamshed Obloberdiyevich</i>	
Falsafa fanining boshqa fanlar bilan integratsiyalash imkoniyatlari va metodologik asoslari hamda o'ziga xos xususiyatlari	983
<i>Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'gli</i>	
Pedagogik oliy ta'lim talabalarida liderlik qobiliyatini rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili	986
<i>Shobduraximova Umriniso, Abduqaxxorova Moxinur</i>	
Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etishda logopedik o'yinlarning ahamiyati va roli	990
<i>Yuldosheva Dilbarxon Turg'unovna</i>	
Mechanical Destruction of a Dental Implant.....	993
<i>Boyev Zukhriddin, Doniyorov Ortik</i>	
Инновационные подходы к диагностике и лечению кариеса: современные технологии в практике стоматолога.....	997
<i>Шукурова Нодира Тиллаевна, Шукуровна Наргиза Фуркатовна, Фуркатова Сабрина Фармоновна</i>	
Chet tili fonetik kompetensiyasini shakllantirishda raqamli ta'lim vositalarining innovatsion imkoniyatlari ..	1001
<i>Jabborova Lobarxon Abduqayumovna</i>	

CHET TILI FONETIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARINING INNOVATSION IMKONIYATLARI

Jabborova Lobarxon Abduqayumovna

Nizomiy nomidagi O'zMPU Ingliz tili kafedrası dotsenti v.b.

Abstract: Mazkur maqolada chet tili o'qitish jarayonida fonetik kompetensiyani shakllantirishda raqamli ta'lim vositalarining innovatsion imkoniyatlari tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar, xususan mobil ilovalar, virtual va kengaytirilgan reallik, sun'iy intellekt asosidagi platformalar (ELSA Speak, Speechling, YouGlish va boshqalar) fonetik ko'nikmalarni rivojlantirishda samarali vosita sifatida baholanadi. Tadqiqotda CEFR mezonlari asosida fonologik nazorat, talaffuz aniqligi, intonatsiya va ritmi takomillashtirish yo'llari ko'rsatilib, raqamli vositalar yordamida o'quvchilar motivatsiyasi va o'zini baholash ko'nikmalari kuchayishi ilmiy asosda yoritiladi.

Key words: fonetik kompetensiya, raqamli ta'lim, innovatsion texnologiyalar, CEFR, sun'iy intellekt, talaffuz.

Annotatsiya: This article explores the innovative potential of digital educational tools in developing phonetic competence in foreign language learning. The effectiveness of mobile applications, virtual and augmented reality, and AI-based platforms (such as ELSA Speak, Speechling, and YouGlish) is analyzed in improving pronunciation skills. Based on CEFR criteria, the study highlights methods for enhancing phonological control, pronunciation accuracy, intonation, and rhythm. The research also emphasizes how digital technologies increase learner motivation and self-assessment abilities in the phonetic learning process.

Kalit so'zlar: phonetic competence, digital education, innovative technologies, CEFR, artificial intelligence, pronunciation.

Аннотация: В статье рассматриваются инновационные возможности цифровых образовательных инструментов в формировании фонетической компетенции при обучении иностранным языкам. Анализируются эффективность использования мобильных приложений, виртуальной и дополненной реальности, а также платформ на основе искусственного интеллекта (ELSA Speak, Speechling, YouGlish и др.) для совершенствования произносительных навыков. На основе критериев CEFR показаны пути улучшения фонологического контроля, точности произношения, интонации и ритма. Особое внимание уделено повышению мотивации и развитию навыков самооценки обучающихся с применением цифровых технологий.

Ключевые слова: фонетическая компетенция, цифровое образование, инновационные технологии, CEFR, искусственный интеллект, произношение.

KIRISH

Zamonaviy raqamli texnologiyalar ta'lim tizimida muhim o'rin egallab bormoqda. Ayniqsa, chet tilini o'qitishda, xususan fonetik kompetensiyani shakllantirishda, raqamli vositalarning o'rni beqiyosdir. COVID-19 pandemiyasi natijasida butun dunyoda "emergency remote learning" (favqulodda masofaviy ta'lim)ga o'tilgan davrda, fonetik transkripsiyani o'rgatish bo'yicha yangi metodlar joriy etilishi zarur bo'ldi. Quesada Vázquez o'z tadqiqotida Rovira i Virgili universitetida o'tkazilgan fonetika kursi asosida to'rtta raqamli vositani tavsiya qiladi: IPA Palette, Typelt Online Keyboard, Online IPA Chart Keyboard va Sounds of English Keyboard. Ushbu vositalar orqali talabalarga turli sharoitlarda – onlayn yoki offlayn – fonetik transkripsiyani mashq qilish imkoniyati yaratilgan.

Raqamlashtirish bu – analog ma'lumotlarni raqamli formatga o'tkazish bilan birga, ijtimoiy, iqtisodiy va ta'lim tizimlarida yangi texnologiyalarni joriy qilish orqali transformatsiya qilish jarayonidir. Ta'limda raqamlashtirish – bu o'quv jarayonida raqamli texnologiyalar (kompyuter, internet, mobil ilovalar, AR/VR, sun'iy intellekt) dan foydalanish orqali o'qitish, baholash va boshqaruvni takomillashtirish demakdir.

UNESCO (2021) va OECD (2020) hisobotlariga ko'ra, raqamli ta'lim o'quvchi va o'qituvchilarning yangi ko'nikmalarini rivojlantirish, ta'lim jarayonini moslashtirish, inklyuzivlikni ta'minlash va ta'lim samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Chet tillarini o'rgatish sohasida yuz berayotgan zamonaviy o'zgarishlar ta'lim jarayoniga ilg'or raqamli vositalarni faol qo'llashni taqozo qilmoqda. Jumladan, fonetik ko'nikmalarni rivojlantirishda bu texnologiyalar o'quvchilarga tovushlar, urg'u va intonatsiya kabi fonetik jihatlarni chuqur o'zlashtirish imkonini bermoqda. Mazkur yo'nalishda talabalar mustaqil ravishda mashq qilish, talaffuz ustida ishlash va o'z nutqini tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bunda zamonaviy texnologiyalarning o'zni beqiyosdir. Interaktiv texnologiyalar eshitish, aytish, yozish va tahlil qilish ko'nikmalarini bir vaqtda faollashtirib, fonetik kompetentlikning samarali shakllanishiga xizmat qiladi. Qodirova D. (2022) o'z ilmiy izlanishlarida fonetik o'rgatishda texnologiyalardan foydalanish metodikasini yoritgan va ularning afzalliklarini amaliy misollar bilan asoslagan: "Talabalar raqamli vositalar orqali sinf mashg'ulotlaridan tashqari mustaqil ravishda ham fonetik mashqlar ustida ishlay oladilar. Bu jarayon fonetik kompetentlikni bosqichma-bosqich shakllantirish uchun katta imkoniyatlar yaratadi." (Qodirova, 2022, s. 79)

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hozirgi kunda butun dunyo bo'ylab keng qo'llanib kelayotgan texnologiyalar, mobil ilovalar talaygina bo'lib, ular kundan-kunga ommalashib bormoqda va ularga bo'lgan talab oshmoqda. Raqamli ta'lim sharoitida kompetentsiyalarning integrativ texnologiyalarga asoslangan yondashuv bilan uyg'unlashuvi haqida M.E.Mamarajabov (2022) shunday fikr bildiradilar: "Kompyuter, smartfon va planshetlar kabi mobil qurilmalar, raqamli kameralar, ijtimoiy media platformalari va tarmoqlar, dasturiy ilovalar, internet va boshqa raqamli vositalardan foydalanib darslarni tashkil etish jarayoni- integrativ texnologiyalarga asoslangan yondashuvdir, kompetentsiyaga asoslangan yondashuv esa ta'lim oluvchilarning egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini o'z ijtimoiy, kasbiy-pedagogik faoliyatlarida amaliy qo'llay olish, foydalanish kompetentsiyalarini shakllantirishga yo'naltirilgan ta'limdir". Bu ta'lim – ta'lim oluvchilarda mustaqillik, faol fuqarolik pozitsiyalariga ega bo'lish bilan bir qatorda turli resurslar va axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan oqilona foydalanish orqali ijtimoiy faolligini oshiradi". Umuman olganda ta'limda texnologiya nima uchun kerak?

"Murakkab hodisalarni tushuntirish- yaqin Sharqning qadimiy shaharlari, kovalent bog'lanishlar va yerning aylanishi kabi barcha mavhum hodisalar singari, erishib bo'lmaydigan, inson ko'zi uchun juda katta yoki juda kichik miqyosda sodir bo'lishini texnologiyalar tufayli ko'rish mumkin. Masalan, interaktiv illyustratsiyalar, animatsiyalar va simulyatsiyalar. Multimedia barchaga o'rganish jarayonida qiyin narsalarni tushuntirishga yordam beradi, chunki ular bir ma'noga ega talabalar ongini bir vaqtning o'zida bir nechta kanallar (ko'rish, eshitish) orqali ma'lumotni qayta ishlashga majbur qiladi. Shuningdek, ular darslarni yanada jozibador holatga keltiradi". (Mamarajabov M.)

TADQIQOT METODOLOGIYASI

"AKT orqali o'qitish motivatsiyani oshiradi, ishonchni mustahkamlaydi, talaffuzni yaxshilaydi"-deb Paolo Fabre-Merchán, Gabriela Torres-Jara, Francisco Andrade-Dominguezlar uz ilmiy makolasida shunday xulosaga kelgan(2017) va bu usulning ilmiy asoslangan va amaliy natijalar bilan boyitilganligini ta'kidlab utgan. ELSA Speak, Speechling, Sounds of Speech singari ilovalar orqali talabalar o'z talaffuzlarini yozib, real vaqt rejimida feedback oladilar.

Multimedia platformalari orasida BBC Learning English, Rachel's English, YouTube pronunciation channels orqali talaffuzdagi urg'u va intonatsiyani audio-vizual asosda o'rganishda beqiyos o'rin tutadi. Audio tahlil vositalaridan Praat, Audacity kabi dasturlar bilan talabalar o'z tovushlarini yozib, spektrogrammalar yordamida talaffuzni tahlil qiladilar. Virtual sinflar va LMS tizimlari sirasiga kiruvchi Moodle, Google Classroom, Quizlet, Kahoot orqali fonetik mashqlarni bajarish, topshiriqlarni avtomatik tahlil qilish imkoniyati yaratiladi.

Hozirgi kunda talab ko'p hisoblangan ilovalardan biri Duolingo bo'lib, bu ilovani rang-barang interfeysi va o'yinga o'xshash qisqa mashqlari foydalanuvchini zavqlantiradi. Ilova bir vaqtning o'zida bir qancha qancha tilni o'rganishingiz mumkinligini cheklamaydi. Duolingoning foydalanuvchilariga ilovani qulay joylashuvi va maqsadga erishgan kunlar sonini kuzatib borish orqali davom etishga undaydigan "chiziq" funksiyasi yoqadi. Ilovada Duolingo Stories kabi resurslarga kirishingiz mumkin, ular qisqa audio hikoyalar bo'lib, ular orqali tushunish qobiliyatingizni tekshirishingiz mumkin. 2021-yil iyun holatiga ko'ra, Duolingo 40 tilda 103 xil til kurslarini taklif etmoqda. Muallifi Luis von Ahn, Severin Hacker.(Duolingo, Inc. 2023 Annual Report (Form 10-K)". U.S. Securities and Exchange Commission (2024-yil 29-fevral).

Babbel ilovasining minimal tartibi foydalanuvchilarga yangi tilni o'rganishda o'ta og'ir bo'lib ko'rinishini oldini olishga yordam beradi. Har bir dars tarjimalar orqali olib boriladi va so'z yoki iboraning o'zgarishlari, rasmlarni o'z ichiga oladi. Agar u iborani yozishni so'rasa, harflar kiritiladi. Shuningdek o'rganayotgan yangi

so'zlarni umumiy suhbatlarda qo'llanishini ko'rsatib boradi. Ular orqali tinglash, iboralarni takrorlash va fe'l guruhlari haqida ko'proq bilib olish mumkin. O'n besh daqiqalik til saboqlari kunning istalgan vaqtida: qatnovda, yo yotishdan oldin yoki tushlik tanaffusida til bilan shug'ullana olishni osonlashtiradi.

Memrisening eng qulay jihatlaridan biri bu ilovaning qisqa videolardan foydalanishi bo'lib, u haqiqiy mahalliy aholi suhbatda turli iboralarni qanday ifodalashini ko'rsatadi. birinchi darsning o'zi ovoz ohangini va tasodifiy talaffuzni tinglash imkonini beradi, shuningdek, iboraning so'zma-so'z tarjimasini ko'rsatadi va uning jinsga bog'liq ishlatilishini tushuntiradi. Ilova tilda malakani oshirishni osonlashtirish uchun tildagi talaffuz nuqsonlarini aniqlashga yordam beradi. Agar siz o'zingizga tanish bo'lgan tilni o'rganayotgan bo'lsangiz, siz allaqachon bilgan iboralarni o'tkazib yuborishingiz mumkin.

Busuu ilovasida ro'yxatdan o'tgan foydalanuvchi o'zi tanlagan tilni bilishda hozir qaysi darajada ekanligini aniqlashga yordam beradi. Ilova har bir darajada tilni o'rganish uchun ma'lum kunlik maqsad qo'yib boradi, premium obunada esa o'z o'quv rejasini yaratish mumkin bo'lib belgilangan sanagacha rejadagi maqsadga erisha olish mumkin. Busuu foydali eslatmalarni ham taklif qiladi: Ikkinchi marta tizimga kirganda, so'z boyligini yaxshilash uchun qayta ko'rib chiqish kerak bo'lgan "zaif so'zlar" haqida eslatdi. Tegishli harakatning fotosurati bilan bog'langan iborani tinglashdan tashqari, Busuu foydali lug'at maslahatlarini ham ko'rsatadi.

ELSA Speak – bu ingliz tilini o'rganish va muloqot qilish uchun yagona ilova bo'lib, u dunyodagi eng kuchli beshta ovoz tanish texnologiyalaridan biri deb e'tirof etilgan maxsus sun'iy intellekt asosida xar bir bo'g'indagi talaffuz xatolarini aniqlab to'g'rilashga yordam beradi. Sizning talaffuz testingiz natijalariga asoslanib, ELSA xar bir o'quvchi uchun eng mos keladigan individual o'quv yo'nalishini taklif qiladi, bu esa vaqtni tejab, o'rganish samaradorligini oshiradi.

Bundan tashqari bir qancha taniqli ilovalar mavjud bo'lib, ular ham til o'rganuvchilar uchun qulay vositadir. Mashhur ilovalardan biri Mondly VR bo'lib, uning vazifasi til o'rgatuvchi VR platforma, foydalanuvchini real hayotiy holatlarga qo'yadi va tabiiylik yaratiladi. Bu fonetik kompetentlikni rivojlantirishda t muhim omillar hisoblangan talaffuz va urg'uni real muhitda erkin mashq qilish imkonini beradi. Navbatdagi ilova VirtualSpeech bo'lib, unda uyatchan talabalar uchun qulay imkoniyatlar bor, ya'ni jamoat oldida nutq so'zlash va ingliz tilini real kontekstda mashq qilish mumkin. Mikrofon orqali o'z-o'zini baholash, real muloqotga real tayyorgarlik ko'rish bilan fonetik o'sishni kuzatish mumkin. Yana bir ilova Google Translate AR ilovasi bo'lib, unda kameradan foydalanish orqali real ob'ektlarga tarjima matnini chiqarish imkoniyati mavjuddir. Bu so'zlarni eshitish, ko'rish va talaffuz bilan bog'lash orqali fonetik kamchiliklarni tuzatish imkonini beradi.

Shu bilan bir qatorda yana bir mashhur ilova "Sounds: pronunciation app" (Talaffuz ilovasi) EFL talabalariga har bir fonemaning to'g'ri talaffuzini o'zlashtirishga yordam bergan (Ruan, 2015). Bundan tashqari, Shah va Freedmanning ta'kidlashicha (2003) "Xalqaro fonetik alfavit" (International Phonetic Alphabet) kabi veb vositalarni fonemik ongini rivojlantirish orqali ikkinchi tilni o'zlashtirishda ajoyib ta'limiy vosita sifatida tavsiya etish maqsadga muvofiq bo'ladi va kutilgan natijaga olib keladi.

Yana bir samarali platforma Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) bo'lib, bu ochiq kodli LMS (language managing system) til o'rganishni boshqarish tizimi bo'lib, bunda masofaviy ta'limni tashkil qilishda keng qo'llaniladi va yaxshi samara beradi. Bu platforma quyidagicha ishlaydi: o'qituvchi kurs ma'lumotlarini yaratadi, talabalar esa platformada ro'yxatdan o'tadi, unda test, forum, fayl yuklash va baholash imkoniyati mavjud bo'lib, o'z-o'zini rivojlantirish va tilni mukammal o'rganish imkonini beradi hamda talabaning mustaqil ta'lim olishi, platforma uning bilim darajasiga moslashtirilishi ayniqsa introvertlarni qo'llab-quvvatlaydi. Platformaning texnik jihatdan salgina murakkabligi, internetga doimiy ehtiyoj bo'lishi biroz noqulayliklarga sabab bo'lishi mumkin. "Moodle'ning ochiq kodli tabiati turli pedagogik yondashuvlarga moslashish va o'zgartirish imkonini beradi." (Dougiamas & Taylor, 2003)

Nafaqat til o'rganish, balki umumiy bilimlarni oshiruvchi ta'lim platformasi sanalgan Google Classroom Google tomonidan yaratilgan bepul ta'lim platformasi bo'lib, u Google xizmatlari bilan integratsiyalashgan. Bunda o'qituvchi platforma orqali dars yaratadi, mavzular bo'yiucha topshiriqlar beradi, bajarilgan topshiriqlar talabalar tomonidan topshiriladi, o'qituvchi esa bu topshiriqlarni sharhlaydi va baholay oladi. Platformadan foydalanish qulay va oson bo'lib, u bevosita Google xizmatlari bilan integratsiya qilingan, bajarilgan topshiriqlar. Bulutda saqlanadi. Biroq ma'lumotlarning maxfiy ekanligi va platformaning ayrim funksiyalarining cheklanganligi uning kamchiligi hisoblanadi. "Google Classroom xam o'qituvchilar, xam talabalar uchun muloqot va topshiriqlarni boshqarishni yaxshilaydi." (Iftakhar, 2016).

Kahoot ham chet tili o'qituvchilari orasida juda ommalashgan bo'lib, butun dunyoundan keng foydalanadi. U o'yin asosida o'rganishga yo'naltirilgan interaktiv viktorina platformasidir. Unda o'qituvchi savollar yaratadi, o'quvchilar real vaqtda javob beradi. Qiziqarli dars o'tish va Raqobat motivatsiyani oshirishi platformaning foydali tomonidir. Lekin, ayrim juziy kamchiliklari ya'ni yuzaki bilimga urg'u berish va tezlik va yod olishga asoslanganligini ham ta'kidlab o'tish joiz. "Kahoot kabi o'yin asosidagi o'qitish platformalari talabalarning o'quv jarayoniga jalb etilishiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatgan." (Plump & LaRosa, 2017)

Platforma	Afzalliklar	Kamchiliklar
Moodle	Moslashtiriladi, bepul	Murakkab sozlash, interfeys oddiy
Google Classroom	Foydalanish oson, Google bilan integratsiya	Maxfiylik, cheklangan funksiyalar
Kahoot	Qiziqarli, o'yin shaklida	Yuzaki bilim, faqat qisqa testlarga mos
Quizlet	Yaxshi yodlash vositasi	Yuzaki o'rganish, mualliflik muammolari
Edmodo	Ijtimoiy muhitda ta'lim, xavfsiz	Kam foydalanilmoqda, platforma zaiflashgan

“Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'qituvchining subyektiv bahosidan holi tarzda, talaffuzdagi nozik kamchiliklarni aniqlash mumkin bo'ladi.”(Qodirova, 2022, s. 81). Fonetik kompetentlikni shakllantirishda zamonaviy texnologiyalar markaziy o'rin tutadi. Ular nafaqat yordamchi vosita, balki mustaqil va interaktiv o'rganishni tashkil etuvchi metodik asos sifatida ham muhim ahamiyatga ega. Qodirova (2022) tomonidan olib borilgan tadqiqotda aynan texnologiyalarning o'quv jarayonidagi integratsiyasi va ularning pedagogik samarasi asoslab berilgan.

Pedagogik jihatdan raqamli texnologiyalar talabaning individual o'qish sur'atini hisobga olish, moslashtirilgan o'quv yo'nalishlarini yaratish va o'qituvchining raqamli mediator sifatidagi rolini oshirish imkonini beradi (Salmon, 2011).

Fonetik ta'limda raqamli vositalarning afzalligi shundaki, ular orqali TTS (Text-to-Speech), ASR (Automatic Speech Recognition) texnologiyalari yordamida real va sun'iy talaffuzni tahlil qilish, avtomatik feedback olish, o'z-o'zini tuzatish va mashq qilish imkoniyati mavjud (Kukul'ska-Hulme, 2012; Binturki, 2019).

CEFR (2020) tizimida phonological control mezonlari kengaytirilib, raqamli muhitda fonetik mashg'ulotlar uchun interaktiv audio mashqlar, talaffuzni aniqlovchi mashinalar (ELSA Speak, Google Speech), va feedback asosida talaffuzni yaxshilovchi dasturlar tavsiya etiladi.

O'zbekistonda raqamli ta'lim 2019-yildan boshlab izchil joriy qilinmoqda. 2020-yil pandemiyasi raqamli ta'limni tezlashtirdi. Ziyonet, EduMarket, MyEduSoft kabi platformalar faoliyat olib bormoqda. Chet tillarini o'qitishda raqamli vositalarni qo'llash bo'yicha startaplar va grantlar yo'lga qo'yilgan (PQ-4884, 2020; Muhammadiev, 2023).

Zamonning jadallik bilan rivojlanib borishi har bir sohaga sezilarli ta'sir o'tkazayotganidek, ta'lim sohasida ham bu borada bir qancha ilg'or tushunchalar mavjud. Jumladan, raqamli pedagogika va EdTech hozirgi kunda eng ommalashgan va talab yuqori bo'lgan platformalar sanaladi.

Raqamli Pedagogika (Digital Pedagogy) “Digital pedagogy is the use of electronic elements to enhance or change to educational practice.”(David J. Staley, 2009). “Raqamli pedagogika – bu raqamli texnologiyalar yordamida o'qitish va o'rganishni rejalashtirish, tashkil etish, baholash va moslashtirish usullarining majmua-sidir.”(Selwyn, N. 2016, p. 87)

Uning asosiy va muhim jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Interaktivlik bu o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi ikki tomonlama muloqotdir.
2. Moslashuvchanlik esa har bir o'quvchining ehtiyojiga mos kontentga ega bo'lishi hisoblanadi.
3. Shaxsiylashtirish bilimni individual o'rganish trayektoriyalaridir.
4. Avtomatlashtirilgan baholash – algoritmlar asosida tuzilgan testlarga tayanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli pedagogika olamshumul atama bo'lib, unga bir nechta global ta'riflar keltirilgan: “Raqamli kompetentsiya” – bu ta'lim, mehnat faoliyati va jamiyatda faol ishtirok etish maqsadida raqamli texnologiyalardan ishonchli, tanqidiy va mas'uliyatli foydalanish hamda ular bilan ongli muomala qilishni o'z ichiga oladi. (European Commission, DigComp 2.1, 2017).

Leticia Quesada Vázquez (2021) tomonidan olib borilgan tadqiqotda fonetik transkripsiyani masofaviy sharoitda o'rgatishning samarali usullari va vositalari tahlil qilinadi. Shuningdek, muallif dars metodikasini virtual muhitga moslashtirish uchun sinxron (Microsoft Teams orqali umumiy hujjatlarda ishlash) va asinxron (audio mashqlar, yozma topshiriqlar, transkripsiya asosidagi talaffuz) mashg'ulotlarni uyg'unlashtirishni taklif etadi. Har bir vosita foydalanuvchilarning texnik imkoniyatlarini hisobga olgan holda tanlangan bo'lib, bu esa individual yondashuvga asoslangan ta'lim tizimini ko'rsatadi.

Tadqiqotda keltirilgan yondashuvlar raqamli ta'lim vositalarining nafaqat texnik jihatdan, balki metodik asosda ham o'qitish sifatiga ta'sirini ko'rsatadi. Masalan, talabalarning fonetik belgilarni tushunishi, ularni talaffuz va eshitish orqali farqlashi, matnlar asosida mustaqil transkripsiya qilishi kabi ko'nikmalar bosqichma-bosqich shakllantirilgan.

Maqola shuni ko'rsatadiki, raqamli vositalar yordamida fonetik kompetensiyani rivojlantirish uchun:

1. Talabaga mos va qulay vositalar tanlanishi,
2. O'quvchilarni mustaqil ishlashga undovchi topshiriqlar berilishi,
3. Sinxron va asinxron metodlar uyg'unlashtirilishi,
4. Talaffuz, eshitish, yozma va og'zaki faoliyatlar integratsiyasi ta'minlanishi zarur.

Ushbu yondashuvlar ESP talabalarida fonetik kompetensiyani rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, raqamli ta'lim imkoniyatlaridan to'laqonli foydalanishning samaradorligini tasdiqlaydi.

G.R.Akramova "Raqamli texnologiyalarning hayotimizga kirib kelishi insoniyatning yahsash tarzi, sharoitini butunlay yangicha darajada o'zgartirib yubormoqda. Ulardan ham kundalik ishlarida ham ishlab chiqarishda foydalanish insoniyatni to'rtinchi sanoat inqilobiga olib keldi. Raqamli inqilobga asoslangan bu sanoat inqilobni aqlli tizimlar tomonidan boshqariluvchi avtomatlashtirilgan ishlab chiqarishga butunlay o'tish deganidir"-deb ta'kidlaydilar.

A.O'.Mirzayev ta'rifiga ko'ra "Bugungi kunda raqamli ta'lim, oliy ta'lim tizimlarimizda o'rni beqiyos bo'lib, bunda o'quvchilar va talabalarimizning fanni o'zlashtira olishi emas, balki ular bir vaqtning o'zida qanday o'qiyotganini, vazifalarga qiziqishi, o'z darajasidagi muammolarga fikr bildirishlarini kuzatish mumkin. Buning natijasida talabalarning o'zlari mustaqil o'rganishi, shaxsiy o'rganishga moslashishi va o'zini ustida ishlashi kabi qobiliyatlari rivojlanadi. Dars jarayonlari raqamli kontentda jonli olib boorish va darslarga interfaol topshiriqlarni berish, virtual laboratoriyalarda o'rganish talabalarni yanada fikrlashlarini o'stiradi. O'zi qiziqqan sohadagi kasbiy kompetensiyalari rivojlanadi.

Raqamli platformalarda individual o'quv yo'nalishlari, adaptiv testlar yoki shaxsiy tavsiyalar asosida talabaning kuchli va zaif tomonlarini hisobga olgan holda dars mazmuni shakllantiriladi. Bu esa individual yondashuvga asoslangan ta'limni amalga oshirish imkonini berishi to'g'risidagi ilmiy qarashlar Garrison D.R. va Vaughanlarga tegishli bo'lib, ular bu haqida shunday qarorga kelishadi: "Onlayn ta'lim har bir o'quvchining ehtiyoj va qiziqishlariga mos ravishda ta'lim jarayonini tashkil etish imkonini beradi." (Garrison, D. R. & Vaughan, N. D., 2008. Blended Learning in Higher Education).

COVID-19 pandemiyasi global ta'lim tizimiga o'zining chuqur va kutilmagan ta'sirini ko'rsatmasdan qolmadi. An'anaviy yuzma-yuz o'qitish shakli to'xtab, dunyo bo'yicha millionlab o'quvchilar va o'qituvchilar masofaviy ta'lim shakliga keskin tarzda o'tishga majbur bo'ldi. Bu jarayon ta'lim sohasidagi raqamlashtirishning ahamiyatini yana bir bor tasdiqlabgina qolmay, mavjud muammolarni ham yuzaga chiqardi. Bozkurt va boshqalar (2020) ta'kidlaganidek:

"Pandemiya ta'lim tizimini sinovga soldi, bu esa kuchli raqamli infratuzilmaning mavjudligi va o'qituvchilarning onlayn pedagogikaga tayyorligi naqadar muhim ekanligini ochiq ko'rsatdi." (Bozkurt, 2020. Asian Journal of Distance Education)

Raqamli tafovut bu onlayn ta'limga o'tishda eng dolzarb muammolardan biri bo'ldi. Barcha o'quvchilar ham internetga, zamonaviy kompyuter yoki smartfonlarga, qulay o'quv muhitiga ega emas edilar. Shu bois, kam ta'minlangan oila farzandlari yoki chekka hududdagi o'quvchilar uchun onlayn ta'lim sifatsiz yoki umuman mavjud bo'lmagan holda kechdi. Shu sababli, ko'plab o'qituvchilar raqamli platformalar (Zoom, Google Classroom, Moodle, MS Teams va h.k.) bilan ishlash ko'nikmasiga ega emas edilar. Buning natijasida onlayn darslar sifati pasaydi, vaqtni boshqarish va interaktivlikda qiyinchiliklar yuzaga keldi. O'qituvchilarga qisqa muddat ichida raqamli pedagogika asoslarini o'rganishga to'g'ri keldi, bu esa qo'shimcha ruhiy va metodik bosimni keltirib chiqardi. Internet tezligining pastligi, qurilmalar yetishmovchiligi va o'quvchilarning mustaqil o'rganishga tayyor emasligi sababli onlayn ta'limda bilim o'zlashtirish darajasi an'anaviy sinf ta'limidan past bo'lishi qayd etildi. Shu bilan birga, turli mamlakatlarda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarni oldindan joriy etgan va o'qituvchilarni tayyorlagan tizimlar bu inqirozga nisbatan ancha barqaror qarshilik ko'rsatishga muvaffaq bo'lishgan (UNESCO, 2020).

XULOSA

O'zbekistonda raqamli ta'lim infratuzilmasining shakllanishi, milliy platformalarning rivojlanishi va texnologik vositalarning ta'limga tatbiq qilinishi ushbu jarayonning muhim bosqichidir. Fonetik kompetensiyani rivojlantirishda TTS, ASR, spektral tahlil vositalari, gamifikatsiya va AR/VR texnologiyalarining integratsiyasi o'quvchilar uchun ko'pkanal va chuqurlashtirilgan o'quv muhiti yaratadi.

Raqamli texnologiyalar yordamida talaffuz, eshitish, yozish va aytish kabi til ko'nikmalarini birgalikda rivojlantirish mumkinligi ushbu metodik yondashuvni nafaqat zamonaviy, balki istiqbolli yo'nalish sifatida tasdiqlaydi. Shu sababli, raqamli ta'lim vositalaridan maqsadli va ilmiy asoslangan holda foydalanish ESP yo'nalishidagi talabalar fonetik kompetensiyasini rivojlantirishda muhim omil sifatida qoralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Akramova, G.R. (2022). Raqamli texnologiyalarning hayotimizdagi o'rni va ta'siri. Toshkent: Innovatsion ta'lim nashriyoti.
2. Binturki, T. (2019). The effectiveness of automatic speech recognition in developing pronunciation among EFL learners. *Journal of Language Teaching and Research*, 10(3), 543–550.
3. Bozkurt, A. et al. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1–126.
4. Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
5. Dougiamas, M. & Taylor, P. (2003). Moodle: Using learning communities to create an open source course management system. *World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications*, 171–178.
6. European Commission. (2017). *The Digital Competence Framework for Citizens (DigComp 2.1)*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
7. Fabre-Merchán, P., Torres-Jara, G. & Andrade-Dominguez, F. (2017). ICT for pronunciation improvement in EFL learners. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 4(2), 45–57.
8. Garrison, D.R. & Vaughan, N.D. (2008). *Blended Learning in Higher Education: Framework, Principles, and Guidelines*. San Francisco: Jossey-Bass.
9. Iftakhar, S. (2016). Google Classroom: What works and how? *Journal of Education and Social Sciences*, 3, 12–18.
10. Jabborova, L.A. (2023). Raqamli ta'lim muhitida talabalarning til kompetensiyasini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar. *Til va ta'lim jurnali*, 4(2), 65–71.
11. Kukulska-Hulme, A. (2012). Language learning defined by technology. *ReCALL*, 24(3), 264–279.
12. Mamarajabov, M.E. (2022). Integrativ texnologiyalarga asoslangan ta'lim yondashuvi va uning afzalliklari. *Oliy ta'lim va innovatsiyalar jurnali*, 3(1), 78–85.
13. Mirzayev, A.O'. (2023). Oliy ta'lim tizimida raqamli ta'limning rivojlanish istiqbollari. Toshkent: TDPU.
14. North, B. (2007). *The CEFR illustrative scales*. Council of Europe, Strasbourg.
15. Qodirova, D. (2022). Fonetik kompetentlikni rivojlantirishda texnologiyalarning o'rni. *Chet tillar ta'limida zamonaviy yondashuvlar to'plami*, 78–82.
16. Quesada Vázquez, L. (2021). Digital phonetic transcription tools for online learning: A case study at Rovira i Virgili University. *Revista de Lingüística y Educación*, 12(2), 97–110.
17. Ruan, Z. (2015). Improving EFL learners' pronunciation through mobile applications. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 10(4), 30–35.
18. Salmon, G. (2011). *E-moderating: The Key to Teaching and Learning Online*. London: Routledge.
19. UNESCO. (2021). *The Digital Learning Report 2021: Transforming Education for a Digital Future*. Paris: UNESCO.
20. Von Ahn, L. & Hacker, S. (2024). Duolingo, Inc. 2023 Annual Report (Form 10-K). U.S. Securities and Exchange Commission.
21. Plump, C.M. & LaRosa, J. (2017). Using Kahoot! in the classroom to create engagement and active learning. *Management Teaching Review*, 2(2), 151–158.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.